

สัมภาษณ์

ดร. วิจิตร ศรีสอาน

ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย

ถาม ตอนนี้เราจะทำวารสารฉบับพิเศษ ประจำปีการศึกษา 2536 นะคะ เนื่องในวโรกาสเฉลิมฉลองพระชนมพรรษา พรรษา 3 รอบ ของเจ้าฟ้าจุฬาภรณคดีค่ะ ทราบว่าท่านได้ไปช่วยโครงการของเจ้าฟ้าหญิงหลายๆ โครงการ ท่านไปช่วยโครงการอะไรบ้างคะ

ตอบ คือแรกเริ่มทีเดียวนี่ เป็นเรื่องของการจัดตั้งสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ตอนที่ทูลกระหม่อมทรงมีพระดำริ ที่จะจัดตั้งสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ในวโรกาสที่มีการเฉลิมฉลองพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครบ 5 รอบ ถวายเป็นพระบรมราชานุสรณ์ ก็ทรงมีปรารถนาที่อยากจะให้สถาบันอยู่ในกำกับดูแลของทบวง เพราะว่าจะทำงานวิจัยโดยการนำเอาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีมาพัฒนา พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอันนั้นเป็นจุดเริ่มต้นที่ทบวงโดยหน่วยงานเข้าไปเกี่ยวข้องข้องกับโครงการของพระองค์ท่าน

แล้วก็เมื่อตั้งเสร็จโดยมติคณะรัฐมนตรี ก็ให้จัดตั้งสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ขึ้นเป็นองค์กรของมูลนิธิจุฬาภรณ์ แต่ว่าให้อยู่ในกำกับดูแลของทบวง และให้ข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจไปปฏิบัติงานในสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ได้ โดยถือเป็นการปฏิบัติราชการก็หมายความว่าสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ที่ตั้งขึ้นเป็นองค์กรเอกชนที่อยู่ในอุปถัมภ์ของรัฐบาล แต่ว่าส่วนที่อยู่ในอุปถัมภ์แล้วก็ต้องมีหน่วยงานระดับกระทรวง ที่จะเป็นหน่วยงานเชื่อมประสานระหว่างสถาบันกับรัฐบาล ซึ่งในบทบาทนั้นนี่ มันเป็นการสัมพันธ์เชิงหน่วยงาน มากกว่าเป็นเรื่องที่ผมเองในฐานะที่เป็นปลัดทบวงเข้าไปเกี่ยวข้องโดยส่วนตัว หลังจากนั้นก็เป็นพระเมตตาของพระองค์ท่านที่ทรงแต่งตั้งให้เป็นรองประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์คนที่ 1 เพื่อที่จะรับสนองงานในบางเรื่องที่ทรงมอบหมาย ส่วนมากก็จะเป็นงานในเชิงบริหาร และโดยเฉพาะในส่วนนี้

เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับรัฐบาล และความสัมพันธ์กับต่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความช่วยเหลือในระดับรัฐบาลต่อรัฐบาลที่ให้กับสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ในความสัมพันธ์กับรัฐบาลก็คือว่าโครงการของสถาบันได้รับเงินสนับสนุนส่วนหนึ่งจากงบประมาณแผ่นดินในรูปของเงินอุดหนุนทั่วไป ผมในฐานะที่เป็นรองประธานและในฐานะที่เป็นปลัดทบวงด้วยก็เป็นผู้จัดทำคำขอและประสานให้เกิดการพิจารณาเรื่องงบประมาณที่จะสนับสนุน แล้วก็ความสนับสนุนก็ผ่านทางทบวงไปสู่สถาบันในเรื่องกรณีของต่างประเทศที่เป็นความช่วยเหลือในรูปรัฐบาลต่อรัฐบาล ทบวงก็จะเป็นทางผ่านของคำขอไปยังกรมวิเทศสหการ และเมื่อให้มาทบวงก็ส่งต่อไปกับสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ อันนี้เป็นบทบาทที่มากับบทบาทของทบวงและความสัมพันธ์กับสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ และก็มีส่วนที่เป็นปลัดทบวง และก็มีส่วนที่เป็นบุคคลที่ทรงแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ มันเป็น 2 ส่วนผสมกันอยู่ นอกจากเชิงบริหารแล้ว ก็ได้มีส่วนร่วมในโครงการสำคัญของสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ที่ทำโครงการที่จะศึกษาวิจัยสาเหตุของน้ำท่วมของแผ่นดินถล่มภูเขาหลาย แล้วก็เมื่อเข้าไปแล้วก็มีโครงการต่อเนื่องถึงเรื่องของการวิจัยสาเหตุ มาตรการที่จะป้องกัน แล้วก็เลยต้องเข้าไปจัดตั้งหมู่บ้านที่จะให้ประชาชนที่เดือดร้อนไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีอาชีพได้มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งแล้วก็พัฒนาอาชีพ ก็มีหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 1, 2, 3, 4 เกิดขึ้น ก็กลายเป็นงานในเชิงพัฒนา ในเชิงของการพัฒนาสังคมเพิ่มเข้าไปด้วย ส่วนนั้นผมเองก็ได้มีโอกาสตามเสด็จไปตั้งแต่ระยะแรกที่เสด็จไปสู่พื้นที่ ก็ได้มีส่วนรับผิดชอบงานส่วนนั้นอยู่พอสมควร แต่งานส่วนนั้นยังมีหน่วยงานที่รับภาระสำคัญ ๆ อีกมาก เช่น กองทัพอากาศ 4 หรือจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสุราษฎร์ธานีเอง รวมทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่นของรัฐ เช่น ทางด้านกรมชลประทาน กรมประมง แล้วก็หน่วยงานอื่น ๆ อีกหลายหน่วย มันเป็นการร่วมแรงร่วมใจกันทั้งภาคเอกชนแล้วก็สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ส่วนที่เป็นโครง

การทางด้านเชิงวิชาการ ส่วนมากผมจะไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องโดยตรงแต่ว่าเป็นผู้อำนวยการความสะดวกมากกว่าไม่ว่าจะเป็นโครงการวิจัยในด้านต่าง ๆ หรือโครงการประชุมสัมมนาฝึกอบรม ซึ่งก็จะมีผู้รับผิดชอบด้านนี้ เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง แต่ว่าในฐานะที่ดูแลบริหารอยู่ และในฐานะที่ช่วงที่เสด็จต่างประเทศหรือช่วงที่ไม่ได้ประทับอยู่ในประเทศไทย หรือในโอกาสที่ทรงติดตามงานอื่นปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้ ก็จะทรงมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะประธานสถาบัน วิชาการ ประธานสถาบันแทน อย่างในช่วงปัจจุบัน ก็ต้องเข้าไปรับรู้รับทราบกิจการทั้งปวงของสถาบันอยู่ด้วย

ถาม แล้วขณะนี้ สถาบันก็ยังดำเนินการอยู่ด้วยดีโดยที่มีท่านเป็นผู้รักษาการเป็นประธาน แล้วมีใครเป็นผู้อำนวยความสะดวก

ตอบ คือสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์นี้ระยะนี้ คงจะพูดได้ว่าอยู่ในระยะก่อสร้างตัว ที่ตั้งที่หลักสี่นั้นการก่อสร้างก็ยังไม่สมบูรณ์ อาคารที่เสร็จไปแล้วที่จะเป็นอาคารบริหารห้องรับรอง ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ที่ได้รับเครื่องมือมาจากทางประเทศญี่ปุ่น และเยอรมันก็เพิ่งจะติดตั้งเสร็จ แล้วก็อาคารบางหลังก็ยังอยู่ในระหว่างก่อสร้าง แล้วก็ยังจะต้องก่อสร้างต่อไปอีกระยะหนึ่งถึงจะมีอาคารสำหรับรองรับกิจกรรมได้เต็มที่ต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ สำหรับบุคลากรนั้น จำนวนหนึ่งเป็นบุคลากรที่ขอยืมตัวมาจากหน่วยราชการต่าง ๆ และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่บุคลากรขอยืมตัวจากมหาวิทยาลัยจะเป็นทางด้านวิชาการ ทางด้านวงก็เป็นอีกส่วนก็สุดแต่ถ้าเป็นส่วนงานที่เป็นส่วนพระองค์หรือใกล้ชิดกับพระองค์ท่านในสำนักองค์ประธาน จะมีส่วนหนึ่งมาจากกองงานในพระองค์นี้ มาจากสำนักราชเลขาธิการ แล้วก็จะมีส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ประจำ แล้วก็จะมีอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้ที่ขอยืมตัวมาปฏิบัติงานในสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์

ขอขยายอีกนิดหนึ่ง คือในช่วงซึ่งพระองค์ท่านไม่ได้ประทับอยู่ แล้วก็ทรงมอบหมายให้รักษาการนี้ จริง ๆ แล้ว พระองค์ท่านก็ยังทรงบริหารอยู่

แต่ว่าทรงถนัดมากก็คือ บริหารทางไกล มีอะไรก็จะมีพระบัญชาทาง fax ทางโทรศัพท์ผ่านบุคคลต่าง ๆ ซึ่งยังสนพระทัยและใฝ่พระทัยในเรื่องงานของสถาบันเหมือนพระองค์ท่านประทับอยู่ในส่วนผมเองก็เพียงแต่รับสนองพระบัญชาามา หรือว่าพระวินิจฉัยบางเรื่อง แล้วก็ทำให้เกิดผลในปัจจุบัน ถ้ามีปัญหาที่เป็นข้อที่ไม่ชัดเจน จำเป็นจะต้องมีการขอพระวินิจฉัย ก็จะทำการกราบทูลไป ทาง fax ถ้าเรื่องด่วน ถ้าไม่ด่วนนักก็ทางหนังสือธรรมดา เพราะฉะนั้นจริงๆ แล้วต้องเรียนว่าก็เหมือนหนึ่งพระองค์ท่านยังทรงบริหารอยู่ เป็นแต่เพียงว่า เมื่อไม่ได้ประทับที่นี่ก็ต้องมีผู้รับสนองงาน ซึ่งจตุรรวมก็อยู่ที่ผม แต่ว่าก็มีหลายๆ คนช่วยกัน แล้วก็เราก็ถือเสมือนหนึ่งว่าพระองค์ท่านยังบริหารอยู่

ถาม งานที่ได้รับความสำเร็จของสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์นี้ นอกจากพัฒนาคุณภาพชีวิตแล้วมีอะไรอีกไหมคะ

ตอบ งานที่ถือว่าเป็นผลสำเร็จแล้วค่อนข้างเด่นชัดนี้ละครับ งานด้านวิชาการนี้ก็มีงานวิจัยต่อเนื่องในหลายๆ เรื่อง ที่สถาบันได้เลือกว่าเป็นเรื่องที่จะกระทบคุณภาพชีวิต แต่นั่นงานวิจัยก็อย่างที่ทราบกัน ถ้าจะให้ผลออกมาคงต้องใช้เวลาวินิจฉัยต่อเนื่องระยะยาว เพราะฉะนั้นการวิจัยที่มีทั้งทางด้านเคมี ทั้งทางด้านชีววะที่จะนำมาใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาประเทศก็ได้กระทำอยู่หลายโครงการเป็นปรกติ ส่วนนั้นถ้าจะวัดความสำเร็จ ก็คงต้องการเวลาต่อเนื่องสักระยะหนึ่ง แต่ในบางเรื่องทางวิชาการนี้ ก็มีผลกว้างไกลมากกว่าประเทศไทยด้วยซ้ำ เช่น ทางด้าน industrial toxicology ซึ่งได้รับความสนับสนุนจาก UNDP มา เราเป็นศูนย์อบรมสำคัญของภูมิภาคนี้แล้วก็ที่สำคัญอีกอันหนึ่งก็คือว่า การที่ได้มีการจัด Princess Congress เป็นประจำในระยะทุก ๆ 3 ปี 5 ปี ที่จัดมาแล้ว 2 ครั้ง จะเห็นได้ว่านำเอาเรื่องที่สำคัญได้รับความสนใจทั่วโลก ขึ้นมาเป็นหัวข้อ แล้วก็ทำให้เกิดผลต่อเนื่อง จากการสัมมนา หรือการประชุมทางวิชาการโดยที่ไม่เคยมีมาก่อน ก็คือว่า จะมีนักวิชาการระดับที่ได้รับรางวัลโนเบล speakers บ้าง

resource person บ้างมาร่วม แล้วก็จะมีคนมาประชุมกันเป็นพัน ๆ โดยมีนักวิชาการต่างประเทศ อันนี้ผมถือว่ามันไม่ได้ผลทางวิชาการอย่างเดียว แต่ว่ามันเป็นการสร้างชื่อเสียงเกียรติภูมิให้กับประเทศชาติ แล้วก็ทำให้คนเขาเห็นความก้าวหน้าและความพยายามในการจะสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการของเราอย่างมากในส่วนนี้ ในส่วนที่เป็นโครงการพิเศษที่เด่นชัดแล้ว ก็คือโครงการภาคใต้ที่ขยายผลมากที่สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ไปถึงยะลา ไปถึงปัตตานี ไปถึงนราธิวาสจนกระทั่งขณะนี้หมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา 12 แล้วกระมัง จาก 3 แห่ง แล้วก็กลายเป็นต้นแบบที่ต่างประเทศได้มาดูแล้วเห็นว่าประสบความสำเร็จแล้วว่าแบบนี้คือแบบที่น่าจะปฏิบัติได้ในประเทศกำลังพัฒนา เพราะฉะนั้นเดี๋ยวนี้ผลสำเร็จของโครงการนี้ไม่ใช่เกิดกับประชาชนคนไทยเท่านั้น แต่ได้รับการยอมรับจากองค์กรระหว่างประเทศ เช่น UNDP หรือว่า องค์การสหประชาชาติ องค์การชำนาญพิเศษหลายองค์การที่เคยมาดูก็บอกว่าเป็นต้นแบบของการพัฒนายั่งยืนที่เรียกว่า sustainable development เพราะว่าเราไม่ได้ไปสร้างบ้านให้คนอยู่เท่านั้น แต่ว่าเราได้ไปพัฒนาอาชีพ มีทั้งศิลปาชีพบางแขนงมีทั้งเกษตร แล้วก็พยายามฟื้นฟูที่จะทำให้เขาอยู่ได้ อย่างเรื่องการเลี้ยงปลาดุกอูย เป็นต้น แล้วก็ทำถึงขั้นที่มีโรงงานแปรรูปอาหาร เพื่อจะให้การตลาดของหมู่บ้านผลผลิตทางเกษตรสามารถนำออกสู่ตลาด ในลักษณะที่ทันสมัย มันมีการขยายผลด้านนี้ไปสู่โครงการหมู่บ้านชายแดน คือหมู่บ้านที่เคยเป็นหมู่บ้านอพยพใน site ต่างๆ บริเวณชายแดน หลังจากที่ผู้อพยพเขากลับประเทศ ก็ว่าง ก็ทรงมีพระดำริว่า หมู่บ้านเหล่านี้ทำไมไม่มาทำให้เป็นประโยชน์กับคนไทยที่อยู่ชายแดนที่ยังอยู่ในสภาพยากจนที่ยังอยู่ในสภาพต้องการความช่วยเหลือ แทนที่จะทิ้ง camp เหล่านี้ค่ายอพยพเหล่านี้ให้รกร้างแล้วก็สลายไป ทำไมไม่นำมาใช้ประโยชน์เพื่อคนไทยเราเอง ขณะนี้ก็มีโครงการทับทิมสยาม เกิดขึ้นมา ในลักษณะที่ว่าช่วยคน

ไทยบริเวณชายแดน แล้วก็คงจะอาศัยประสบการณ์ที่มาจากหมู่บ้านจุฬาภรณ์ อันนี้ก็เป็นการเกิดจากความสำนึกในหนึ่ง แล้วก็เริ่มขยายผลมาสู่อีกที่หนึ่ง นอกจากนี้ในโครงการพิเศษที่ทรงเริ่มแล้วก็ทำให้มีคนไปขยายผล เช่นเรื่องโรค AIDS ที่ทรงเริ่มก่อน แล้วเมื่อเห็นหน่วยต่าง ๆ เขาขยายผลไปมาก ทางสถาบันก็ยังทำอยู่แต่ว่าเลือกทำในลักษณะที่ complementary, supplementary กับคนอื่นแล้วก็ไม่ได้หยุดหนึ่งความสำเร็จอีกด้านหนึ่ง ซึ่งผมคิดว่ามากก็คือในฐานะที่พระองค์ท่าน ทรงเป็นนักวิทยาศาสตร์ ทรงเป็นพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ ทรงเป็นนักพัฒนาทำให้บทบาทของพระองค์ท่านเองในนานาชาติเป็นบทบาทที่โดดเด่นพอสมควร แล้วก็ทำให้ connection ระหว่างสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ซึ่งรวมมาถึงประเทศไทยด้วยกับสังคมทางวิชาการต่างประเทศ อยู่ในระดับที่ดีมาก แล้วก็ทรงทำข้อตกลงแล้วก็มีการสร้างเครือข่ายความคุ้นเคย จนกระทั่งทำให้ขณะนี้เราสามารถที่จะเชิญนักวิชาการ ระดับโลก ระดับที่ได้ Nobel Prize มาเป็นวิทยากร ให้ปาฐกถาพิเศษได้โดยไม่มียาก เช่นอย่างเมื่อคราวที่แล้ว ซึ่งเป็นการเฉลิมฉลองพระชนมพรรษาครบ 3 รอบ ก็เริ่มมีการจัดตั้งปาฐกถาในพระนาม ปาฐกถาศาสตราจารย์ดอกเตอร์-สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ โดยเชิญผู้ได้รับรางวัลในสาขาวิทยาศาสตร์มาได้ถึง 3 คน แล้วก็จัดเป็นบริการวิชาการให้กับประชาชนคนไทย ซึ่งจะทำอย่างนี้ได้ทุกปี เพราะเดี๋ยวนี้ก็มีกองทุนเกิดขึ้นแล้ว ก็จะเห็นว่าถ้าไม่มีการยอมรับนับถือ เชื้อถือกันว่าพระองค์ท่านทรงเป็นนักวิทยาศาสตร์ในระดับแนวหน้านั้นจะครบไ้การให้ความร่วมมือทางวิชาการอย่างนี้คงไม่เกิดขึ้นง่าย ๆ แล้วก็รู้สึกจะเป็นปรากฏการณ์แรกที่บ้านเราที่ได้มีการประชุมทางวิชาการโดยมีบุคคลระดับโลก ระดับที่ได้รับรางวัลโนเบลมาเป็นวิทยากร อันนี้ก็เป็นการประสบความสำเร็จในภาพรวม ๆ ซึ่งถ้ามาถึงปัจจุบันนี้ก็ถือว่าประสบความสำเร็จในขั้นหนึ่งแล้วจะครบเท่าที่ได้ติดตามจากข่าว คือนอกจากที่ท่านจะมี

ถาม

พระปรีชาสามารถมากแล้ว แต่ว่าท่านยังทรงเป็นผู้ใฝ่รู้ตลอด อย่างเช่นตอนนี้ ทราบว่าท่านกำลังทรงพระศึกษาต่อในด้านประมง

ตอบ

คือเนื่องจากพระองค์ท่าน เริ่มจากการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ แล้วก็ทรงสำเร็จปริญญาเอกที่มหิดลก็เป็นทางด้านเคมี แต่ว่าความสนพระทัยของพระองค์ท่านได้มีความสนพระทัยในเรื่องที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์การแพทย์ แล้วก็สนใจเรื่องประมง แล้วก็สนพระทัยเรื่องสิ่งแวดล้อม พระองค์ท่านก็มีความรู้สึกตลอดเวลาว่า ถ้าจะทรงงานเหล่านี้ให้ได้ดี จำเป็นต้องมีความรู้สึกซึ่งในเรื่องเหล่านี้ก็ทรงศึกษาตลอด แล้วก็ในการศึกษานี้ก็ไม่ได้ทำในประเทศไทย เช่นว่า ทรงสนพระทัยเรื่องประมงมากก็ทรงปริญญาเรื่องประมงที่เกษตร แต่ก่อนหน้าก็ทรงศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่มหาวิทยาลัย TOKYO ที่ไปทรง lab ทรงอะไรที่นั่น ท่านจะทรงเข้า course จะทรง register ใน program ที่ทรงสนพระทัยอยู่ตลอดเวลาตามแต่โอกาสจังหวะจะอำนวยให้พระองค์ท่านที่จริง ก็คงไม่ได้มุ่งปริญญาหรืออะไรเป็นสำคัญ เพราะพระองค์ท่านเองก็มีปริญญาเอกแล้ว มีผู้ถวายกิตติมศักดิ์ เยอะแยะแล้ว แต่ว่าต้องการที่จะเจาะลึกลงไปในบางเรื่องที่ทรงสนพระทัย แม้แต่เรื่องที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ เช่น เมื่อครั้งที่เสด็จได้แล้วก็จะต้องไปตั้งหมู่บ้าน ซึ่ง ณ ที่นั้นจะมีชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม แล้วก็ทำให้ 2 กลุ่มนี้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติโดยเข้าอกเข้าใจ ก็ทรงปรารถนาว่า เอ๊ะเรื่องไทยศึกษานี้จะช่วยได้ไหม ก็ทรงรวบรวมหนังสือจากมหาวิทยาลัยต่างๆ โดยเฉพาะจากสุโขทัยธรรมาราช ซึ่งมีการสอนทางด้านนี้ จนถึงขั้นที่ปรารถนาหรือจะไปเรียนทางด้านไทยศึกษา ซึ่งพระองค์จะได้เข้าพระทัยในเรื่องนี้ได้มาก เพราะว่าถ้าไม่เอาภาษา ไม่เอาวัฒนธรรม ไม่เอาเรื่องอย่างนี้ เข้าไปจะเชื่อมคน 2 กลุ่มได้อย่างไร ซึ่งอันนี้ถ้าใครที่ได้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท หรือตามเสด็จ จะเห็นว่าทรงปรารถนาในบางเรื่อง เชื่อมกับงานหมด เพราะว่าเมื่อทรงไปเจอปัญหาบางอย่างนี้ก็ทรงสนพระทัย

ว่าจะแก้ปัญหาอย่างไรดีก็จะโยงกลับมาหาเรื่องวิชาการ ว่าถ้าอย่างนั้นไปเรียนรู้เรื่องนี้ไปศึกษาเรื่องนี้ คงจะช่วยเรื่องนี้ได้ อันนั้นก็เป็นความจริง

ถาม และท่านปลัดประทับใจในพระปรีชาสามารถในแง่ใดที่สุดคะ

ตอบ คือในประเด็นแรกที่ทรงมีพระปรีชาสามารถมากที่สุดสูงมาก ทั้งที่ทรงเป็นนักวิทยาศาสตร์ แต่ว่าความรอบรู้ในด้านต่าง ๆ นี่เกินกว่าที่เราคิด แล้วก็ในเรื่องทางบริหารนี่ ซึ่งถ้ามองผิวเผินก็ดูเหมือนพระองค์ท่านไม่มีประสบการณ์บริหารอะไรมาก แต่เมื่อทรงจับงานบริหารต่าง ๆ แล้วนี่ ทรงทำได้ดีเนื่องจากว่าทรงตั้งพระทัยในเรื่องเหล่านี้ ทรงอุทิศพระวรกายอย่างยิ่ง ทรงงานหนักเป็นพิเศษเท่าที่เคยเห็นมา เป็นเจ้านายที่ทรงงานหนักแล้วแต่ละเรื่องที่ทรง จะทรงเองโดยส่วนใหญ่แล้ว เข้าใจจะลึกในเรื่องต่าง ๆ เพราะฉะนั้นด้วยความมานะพากเพียรของพระองค์ท่านด้วยพระปรีชาสามารถที่มีอยู่แล้ว เรื่องความสนพระทัยและการเอาใจใส่ในเรื่องงานต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงดำริ เป็นจุดเด่นมากที่เราไม่ค่อยได้เห็นกัน แล้วคนที่ห่างอาจจะมองคล้าย ๆ กันว่า คงจะมีคนโน้นคนนี้ทำงานถวาย งานถึงได้ออก แต่จริง ๆ แล้วไม่ใช่ส่วนใหญ่จะเป็นงานที่ทรงเอง ทรงบัญชาการเอง ทรงวางแผนเองทรงลงงานสนามเองเมื่อเป็นอย่างนี้ บางครั้งเกิดปัญหาเหมือนกัน เช่น ในบางเรื่องหน่วยสนับสนุนขอข้อมูลเพิ่มเติม โดยนี้กว่าระดับเรานี้รู้ หรือระดับเจ้าหน้าที่ไปช่วยนี้รู้ ปรากฏว่าติดขัดต้องทูลถามจากพระองค์เอง ขณะนี้ที่บริหารทางไกลกันอยู่ก็มีปัญหานี้อยู่ว่าในบางเรื่องไม่มีใครที่จะรู้เรื่องเท่าที่พระองค์ท่าน แล้วต้องทูลถามจากพระองค์เอง คนอื่นจะตอบไม่ได้เต็มที่ ผมเองก็ตอบไม่ได้เต็มที่อย่างโครงการทับทิมสยาม พระองค์ท่านเสด็จเอง เสด็จบ่อย ทรงร่างโครงการต่าง ๆ ขึ้นมาด้วยพระองค์เอง เพราะฉะนั้นเวลาที่หาคำขอไปที่ไหน ถ้าเกิดต้องการข้อมูลเพิ่มเติม ขอรบายเพิ่มเติม จะต้องกราบทูลเกือบจะหาคนที่ตอบแทนไม่ได้ ด้วยความที่พระองค์ทรงงานด้วยความตั้งพระทัยและทรงเอง

เป็นส่วนใหญ่ว่าเรื่องเวลาที่ไปทรง Lecture ทรงบรรยาย พิเศษในที่ต่าง ๆ มาทรงร่าง speech ด้วยพระองค์เอง ดึกคืนมากที่ 3 ที่ 4 บางครั้งจริงอยู่ อาจจะมีบางเรื่องที่มีผู้อื่นร่างถวาย แต่ว่าพระองค์ท่านจะไม่ทรงบรรยายไปตามนั้นโดยที่ไม่ได้แต่ต้อง ส่วนมากจะทรงแก้ไขทรงให้แนวทางก่อนว่าควรจะเอาอย่างไรข้อมูลควรจะเป็นอย่างไรแม้แต่การเรียงสไลด์ที่จะใช้จะต้องมีการทดสอบ ก่อนจะไปนี่ต้องพร้อม บางคืนก็ทรงเรียงสไลด์เป็นเวลาครึ่งคืนก่อนคืน เพื่อจะประกอบกับคำบรรยายทรงรอบคอบและละเอียดลออ เพราะฉะนั้นจึงเป็นภาพซึ่งคนห่าง ๆ อาจจะมองคล้าย ๆ ว่าเมื่อเป็นเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ พระองค์ท่านมีผู้รับสนองงานเยะนี่คงไม่ต้องทำอะไร มีคนทำถวายที่จริงไม่ใช่ เราบางทีก็ทำถวายได้ไม่เท่าที่พระองค์ท่านตั้งมาตรฐานด้วยซ้ำ

ถาม ในปัจจุบันนี้ผลงานของสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ได้รับการยอมรับจากนานาชาติมากไม่ทราบว่ามีประเทศอะไรบ้าง

ตอบ ประเทศที่ให้การสนับสนุนให้ความร่วมมือ แล้วก็ก็มีสถาบันที่เป็นคู่สัญญา หรือคู่เข้าร่วมข้อตกลงก็มี ญี่ปุ่น มีความร่วมมือช่วยเหลือสัมพันธ์กันอยู่ แน่นแฟ้นพอสมควร เยอรมัน ประเทศแคนาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา มีทั้งส่วนที่เป็น NIH มีทั้งส่วนที่เป็นมหาวิทยาลัยต่าง ๆ แล้วก็ประเทศในยุโรป เช่น อังกฤษ พระองค์ท่านเองก็ทรงมีตำแหน่งเป็นกิตติมศักดิ์ในบางองค์การที่ทั่วโลกรับ นอกจากนั้นก็องค์การระหว่างประเทศ เช่น WHO, UNEP ที่เน้นเรื่องสิ่งแวดล้อมนี้มาก แล้วก็ UNDP ส่วนมากจะให้ความสนับสนุนทางการเงิน

ถาม คงจะเป็นลักษณะเด่นของประเทศไทยนะคะ ที่มีเชื้อพระวงศ์ระดับสูงขนาดนี้มาทรงสนพระทัยเช่นนี้

ตอบ ผมคิดว่า อันนี้เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นผลให้ความร่วมมือความยอมรับเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง แต่เพียงอย่างนั้นอย่างเดียวยังคงไม่เพียงพอ พระปรีชาสามารถในส่วนพระองค์ท่านเป็นอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญมาก เพราะเดี๋ยวนี้ทั่วโลกเขาไม่ได้มองว่า

ท่านเป็นเพียงเจ้าฟ้า แต่เขามองว่าเป็นนักวิทยาศาสตร์ และขณะนี้ เขามองว่าเป็นนักพัฒนา เพราะฉะนั้นในส่วนของที่ยอมรับคงไม่ใช่ส่วนของความเป็นเจ้าฟ้า นั่นเป็นเรื่องของบ้านเมืองเรา แต่ว่าส่วน contribution ในเชิงวิทยาศาสตร์ ในเชิงมีผลงานพัฒนาต่างหาก ที่ผมคิดว่าเป็นส่วนสำคัญ

ถาม แต่หมายความว่าในประเทศอื่น คงไม่มีเจ้าฟ้าเจ้านายระดับสูงที่ลงมา เรียกว่ายอมตรากตรำพระวรกายเพื่อประเทศชาติ

ตอบ อย่างหลายประเทศ เขาก็ไม่ได้มีสถาบันอย่างเรา เพราะฉะนั้น ความที่เขาจะ appreciate ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน มีเป็นต้นทุนอยู่บ้างคงไม่มาก โดยเฉพาะในประเทศที่เขาไม่มีระบบอย่างเรา แต่ว่าถ้าเขาจะมีการยอมรับ ก็ต้องยอมรับในผลงาน และในบทบาทในฐานะ scientist ในฐานะที่เป็นนักพัฒนามากกว่า

ถาม อยากเรียนถามว่ามี publication ของพระองค์ท่านเรื่องใดบ้างคะที่เด่น ๆ ในระดับนานาชาติ

ตอบ ก็เรื่องที่พระองค์ท่านทรงทำมาในระยะต้นก็เป็นเรื่องเกี่ยวกับการวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพร แล้วตอนนั้นเป็นการเน้นในเรื่อง medicine ก็คือพวกที่เป็นการวิจัยเชิงสมุนไพร เพื่อการแพทย์ แล้วในระยะหลังก็จะเป็นไปทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งทรงเน้นค่อนข้างจะมาก แล้วก็ทรงจับในเรื่องของ bio-medical resource ซึ่งสนพระทัยแม้แต่เรื่อง cancer เรื่องอะไรต่าง ๆ แต่ในสิ่งที่ปรากฏออกไปสู่วงวิชาการระยะแรกนี้เป็นเรื่องวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพร

ถาม ระยะนี้ก็สิ่งแวดล้อมรวมทั้ง cancer

ตอบ สิ่งแวดล้อมกำลังเป็นตัวนำอยู่ในขณะนี้ เพราะเรามีโครงการทางนี้เยอะ

ถาม ขณะนี้ยังทรงรับราชการอยู่รึเปล่าคะ

ตอบ คือขณะนี้ทรงเป็นอาจารย์สังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล ในตำแหน่งศาสตราจารย์ พระองค์ท่านเพิ่งได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นศาสตราจารย์ เมื่อสักปีสองปีนี้

เอง หลังจากที่น่าผลงานมาประเมินใน อ.ก.ม. เหมือนคนอื่น ในตำแหน่งศาสตราจารย์ในคณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัย อันนี้ทรงรับราชการอยู่ แต่ว่าเมื่อจัดตั้งสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์แล้วนี้ ทรงได้รับตำแหน่ง ประธานสถาบันนั่นคือ president เราทางสถาบันก็ขอยืมตัวให้มาทรงงานในฐานะองค์ประธานเต็มเวลา แต่ก็ยังทรงสอนอยู่เป็นครั้งคราวตามความจำเป็นไม่ได้ขาดจากงานวิชาการทางด้านสอนและวิจัยที่มหิดล แต่ว่าส่วนใหญ่พระองค์ท่านจะทรงปฏิบัติภารกิจในฐานะองค์ประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ในฐานะข้าราชการที่สถาบันขี้นตามมติรัฐมนตรี เพราะฉะนั้นเมื่อไปประทับอยู่ที่ต่างประเทศ ก็ยังทรงเป็นองค์ประธานอยู่ แล้วยังทรงเป็นข้าราชการอยู่ เพราะเท่ากับว่าในฐานะประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ทรงไปปฏิบัติงานในต่างประเทศตามโครงการความร่วมมือที่สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์มีกับ NIH ที่ Washington และอีกหลายมหาวิทยาลัยในสหรัฐ และใน Canada เพราะฉะนั้นในช่วงนี้ก็จะประทับสหรัฐ บางครั้งก็เสด็จ Swiss

ถาม พระองค์ท่านรับราชการมาได้กี่ปีแล้วคะ

ตอบ ตอนแรกนั้นเริ่ม ทรงรับราชการที่กองทัพอากาศ แล้วก็ถึงได้โอนมามหาวิทยาลัยมหิดล ผมจำไม่ได้ว่ากี่ปี เพราะวาก็เข้าใจว่าไม่น่าจะน้อยกว่า 15-16 ปี รวมจากกองทัพอากาศเริ่มต้นรับราชการราว ๆ 10 กว่าปีครับ

ถาม ทางสถาบันได้ส่งข้าราชการไปอบรมศึกษาต่อเพิ่มเติมมากหรือเปล่านั้น

ตอบ คือทางสถาบันมีทุนทั้งหมดที่ทางทบวงจัดสรรถวาย ในฐานะที่มีทุนที่รัฐบาลให้สำหรับพัฒนาบุคลากรจำนวนหนึ่งแล้วก็มีทุนส่วนอื่นที่ทรงหามาจากที่อื่นก็ได้เริ่มมีการคัดพวกเจ้าหน้าที่ของสถาบันส่งไปศึกษาต่อ แต่ว่าจำนวนระยะนี้ยังไม่มาก ก็คงจะมากขึ้นตามลำดับ

ถาม บุคลากรเหล่านี้กลับมาช่วยโครงการต่าง ๆ ใช้นั้นไหมคะ

- ตอบ** ก็ต้องมาปฏิบัติงานที่สถาบัน เป็นข้อผูกพันคล้าย ๆ ราชการ
- ถาม** สุดท้ายนี้อยากให้ท่านสรุปสักเล็กน้อยเกี่ยวกับพระองค์ท่าน
- ตอบ** ครับ จากประสบการณ์ที่ได้รับสนองงานจากพระองค์ท่านทั้งในฐานะปลัดทบวงทั้งในฐานะส่วนบุคคลที่ทรงมอบหมายให้ทำงาน สิ่งหนึ่งซึ่งชัดเจนมากก็คือว่า ทรงมีพระทัยแน่วแน่ มีพระปณิธานที่ชัดเจนมากในเรื่องการที่จะนำเอาความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาพัฒนาคุณภาพ

ของชีวิตองประชาชนเป็นส่วนรวม ซึ่งในแง่หนึ่งนี้ยังไม่มีใครเน้นเท่าพระองค์ท่าน และจากการที่ทรงมีปณิธานแน่วแน่อันนี้เองก็ต้องยอมรับว่าเป็นเจ้านายที่ทรงยอมรับว่าเป็นเจ้านายที่ทรงงานหนักมาก แล้วก็ทรงเอาพระทัยใส่ในทุกกิจการของสถาบัน จึงเป็นที่เชื่อมั่นได้ครับว่า สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ภายใต้การอำนวยการของพระองค์ท่านคงจะเจริญก้าวหน้ามั่นคงไปได้แล้วก็ผลที่จะเกิดกับประชาชนในวงกว้างคงจะเห็นได้ชัดเจนขึ้นในอนาคตอันใกล้